

Siniša Vuković
Split

AKCENATSKI SUSTAV SELAČKOGA GOVORA

– Osnovne odlike naglasnog sustava govora Selaca na otoku Braču –

UDK: 811.163.42'282.2'342.8(497.5 Selca)

Rukopis primljen za tisak 18.09.2005.

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Recenzenti: Joško Božanić, Josip Lisac

Članak obrađuje osnovne odlike akcentuacije čakavskoga govora mjesta Selca na istočnom dijelu otoka Brača. Prikazane su karakteristike naglasnog sustava, kao i inventar odnosno distribucija samih akcenata. Budući da je selački arhiv, koji je bio smješten u Čitaonici i koji je sadržavao izvorne napise na matičnom idiomu, požarom uništen, u ovom smo radu koristili vlastite literarne radove, a sve u svrhu prikazivanja stvarne slike izgleda selačkoga čakavskoga govora.

Ključne riječi: Selca, akcent, dijalekt i govor.

Uvod

Mjesto Selca smješteno je gotovo na samom istoku otoka Brača, kojih tri kilometra od morske obale i na 153 metra nadmorske visine. Upravo geografska udaljenost od mora razlog je što je dotično naselje, s nešto manje od 1000 stanovnika, sačuvalo stare jezične značajke.

Dakako, mnoga mjesta uz more polakomila su se za relativno lakim načinom brze zarade (posredstvom raznovrsnih turističkih usluga), a Selca su osigurala sebi – svjesno ili ne – daljnji život jeziku koji u susjednim im uzmorskim mjestima naočigled polako odumire.

Administrativno središte otoka Brača, grad Supetar, odavno je izgubio svoj jezični identitet, koji identitet čuva se još jedino u rijetkih izvornih govornika starijeg naraštaja.

Posve identične odlike mogle bi se nedvosmisleno pripisati i mjestu Bol, svjetski poznatom i priznatom turističkom središtu smještenom na južnoj strani otoka. Postoji još čitav spektar maritimnih etničkih oaza na Braču gdje je izgubljen kontakt s patrimonijalnom jezičnom tradicijom. Što se više zaputimo u kontinentalni dio otoka,¹ to je veza s baštinom izravniija, čujnija, sačuvanija i trajnija. S druge strane, već spomenuta relativna blizina Selaca moru implicira i katastarsku vlasnost nad teritorijima neposredno uz more. Iz tog je razloga mnogi Selčanin izgradio kakav ugostiteljski objekt na uzmorskom pojasu, istodobno zadržavajući svoje egzistencijalno ognjište u srcu mjesta udaljenom od mora.² Budući da je Selčanin zadržao svoj boravak u mjesnom domu gdje je i odrastao, nije se morao odreći baštine koja se u dotičnom mjestu njeguje od pamtivijeka, kao što nije pokleknuo pod utjecajem govora novopridošlica i novoštokavskih susjeda u Sumartinu.

Jedan od signifikantnih razloga očuvanja izvorne selačke akcentuacije jest i nedostatak srednjoškolske nastave. Poglavito ugostiteljsko-turističke. Tu je i nedostatak hotelijerskog turizma, jer bi u tom slučaju radnu snagu trebalo dovoditi s kopna i unutrašnjosti.

Kao potkrjepa ovim tvrdnjama mogu poslužiti primjeri Supetra i Bola, u kojima postoje srednje ugostiteljsko-turističke škole, te u kojima je razvijeno hotelijerstvo. Da bi svi turistički resursi mogli nesmetano funkcionirati, nužno je uvođenje radne snage sa strane. S obzirom na to da se u ove smjerove školovanja (posebice prije osamostaljenja Republike Hrvatske), upisivao velik broj đaka iz susjedne Bosne i Hercegovine, ali i ostalih dijelova Dalmacije i Hrvatske, te da su mnogi od njih odlučili život nastaviti na otoku – bilo samostalno, bilo zasnivanjem braka – jasno je da su uzrokovali i određene promjene u lokalnom govoru, odnosno da su omogućili adstratu obilat utjecaj na današnju čakavsku sliku govora tih naselja. Govor Supetra i Bola danas je uvelike izmijenjen u odnosu na razdoblje prije 20 ili 30 godina. Govor Selaca danas, u usporedbi s govorom otprilike dva ili tri desetljeća, nema ni približnu razliku kao u spomenutim dvama mjestima.

Vratimo se načas srednjoškolskoj nastavi. U Selcima je 1907. godine bila osnovana Zanatska obrtna škola,³ u kojoj je kao ravnatelj djelovao Vjenceslav Barda. Njezina je specijalnost bila vezana za kamenoklesarski obrt. Kasnije je ta škola ukinuta i otvorena je kamenoklesarska škola u Pučišćima. Budući da obrada kamena i zanimanje kamenoresca nisu primamljivi širokom sloju potencijalnih srednjoškolaca, logično je da srednja kamenoklesarska škola – privlačenjem učenika iz udaljenijih krajeva – ni izbliza ne može utjecati na dijalektalnu sliku mjesta u kojem se nalazi. Zato Pučišća na jezičnom blagu nisu izgubila ništa (ili gotovo ništa), poradi činjenice da se u njima nalazi srednja kamenoklesarska škola. Selca su imala još manje razloga za narušavanje vlastitog im idioma, jer nikakve srednje škole u njima nema već desetljećima.

No, u Selcima se reflektira jedan drugi jezični problem. Osnovna škola "Selca" središnji je obrazovni centar čitave općine, kojem gravitiraju naselja Povlja, Novo Selo i Sumartin. Miješanjem sviju govora rečenih mjesta, moguće je poremetiti čvrstu unutrašnju strukturu

¹ Ne na jednom mjestu – iz pera geologa i biologa, klimologa i meteorologa – zapisano je kako je Brač uistinu kontinent. Naime, na njegovoj površini moguće je primijetiti i primorsku klimu, i nizinsku, ali i onu planinsku. Najviši njegov vrh, Vidova Gora, sa svojih 778 metara nad morem, najviši je vrh i inače na svim srednjodalmatinskim otocima.

² Nebrojene selačke obitelji uzdržavaju se ljetnim iznajmljivanjem svojih kuća i vikendica uz more.

³ Dasen Vrsalović: *Povijest otoka Brača*, Supetar, 1968., str. 370.

svakog od njih. Važan fakt u ovom slučaju predstavlja spoznaja da su govori Selaca i Novog Sela gotovo identični, te da su distribucija i inventar naglasaka Povalja i Selaca također svedeni pod zajednički nazivnik. Najveća eksplicitna razlika govora Selaca i Povalja jest u leksiku i morfologiji, dok su im fonološke odlike zajedničke. Iako će se bez ikakvih poteškoća Povoljanin i Selčanin razumjeti otprve, u njihovom će međusobnom diskursu doći do razlika na leksičkoj i morfološkoj razini. Štoviše, tko sa strane sluša Bračane, po akcentu neće razlikovati stanovnika Povalja i stanovnika Selaca. Posve druga situacija zrcali se u komparaciji selačkog idioma s onim iz Sumartina, jer je govor potonjeg mjesta jedini štokavski rezervat na otoku Braču.

Sve prije navedene razloge spominjemo neslučajno, gledajući upravo u njima opravdanja ušćivanosti selačkoga govora i jezika: sa svim onim atribucijama koje su Selca na dijalektalnoj mapi čakavskog areala determinirale kao samosvojno i originalno mjesto. Pa ipak, kao ni većina mjesta koja su izgubila kontakt s vlastitim identitetom – dijelom ili u cijelosti – jednako tako ni Selca nisu ostala imuna na utjecaj novoštokavskih i inih govora na ovaj autentični čakavski idiom. O tim utjecajima bit će govora u daljnjem dijelu ovog rada.

1. Inventar naglasaka

Budući da govor Selaca pripada južnočakavskom dijalektu, jasno je da ga akcenatski određuje klasični troakcenatski čakavski sustav. To znači da ćemo naići na ove naglaske:

kratkosilazni ili brzi (ã)

dugosilazni ili cirkumfleks (â) i

dug i dugouzlazni lomljivi, tzv. čakavski akut (â).

Riječ je, dakle, o situaciji koja se u stručnoj literaturi smatra osnovnom čakavskom akcentuacijom, odnosno “starim akcenatskim sustavom”, ako nam je povoditi se za terminologijom akademika Milana Moguša.⁴

Kad bi se statistički izražavali u postocima, već aproksimativnim pogledom na kakav akcentuirani tekst sa selačkim govorom, lako bismo ustanovili kako je kratkosilazni najzastupljeniji akcent. Nakon njega čestotnošću pojava istaknuo bi se cirkumfleks, eda bi treće mjesto pripalo – od prethodna dva rjeđe korištenom dugouzlaznom lomljivom naglasku: starohrvatskom akutu. U potonjem slučaju riječ je o akcentu koji se najbolje očuvao upravo u čakavskim govorima, pa se zato za njegovo imenovanje i uobičajio naziv – čakavski akut.⁵

Selački čakavski govor od davnine je beziznimno troakcenatski. I kao što je čakavština u povijesti zauzimala široki teritorij koji je zadirao dublje u kopno, pa je s vremenom – progresijom štokavštine – potisnuta sve više prema moru, jednako je tako i selački govor osjetio blagi dah adstrata, koji postupno mijenja njegovu akcenatsku strukturu. Ne bitno,

⁴ Milan Moguš: *O jedinstvu čakavske akcentuacije*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju, svezak 12., Zagreb, 1971., str. 7. – 12. i *Čakavsko narječje. Fonologija*, Školska knjiga, Zagreb, 1977.

⁵ O tom fenomenu i nizu drugih navlastitosti opširnije vidi u radu Stjepana Ivšića: *Prilog za slavenski akcentat*, Rad JAZU, knjiga 187., Zagreb, 1911., str. 133. – 208.

ali je ipak mijenja. Iz uvodnih pasusa i iz netom iznesenog, zaključiti je kako bi govor Selaca – da prostorom i distancom nije izoliran, utvrđen od vrtloga mijena – već bio poprimio štokavski utjecaj. Međutim, škola, televizija i medijski utjecaji svih vrsta, ipak, učinili su svoje.

Iz tih je razloga selački govor u zadnje vrijeme prihvatio i štokavski dugouzlazni naglasak (á). Zasigurno je uzrok interferenciji potonjeg naglasaka i blizina Selaca štokavskom Sumartinu, te međusobna komunikacija djece u školi i stanovništva općenito.

Dakle, po najnovijim terenskim istraživanjima selački bi govor bio hibridan čakavski, s netipičnim četveroakcenatskim sustavom.

Zateći nam je: ã, â, ā i á.

Posve razumljivo, pojava četvrtog akcenta novijeg je datuma na dijalektološkoj karti bračkih Selaca, pa je tome podrazumljivo da se pojavljuje u govoru mlađeg naraštaja. Međutim, uporaba dugouzlaznog akcenta ograničenog je odjeka i broj njegovih korisnika je poprilično sužen, pa ga ne možemo smatrati ravnopravnim akcentom, koji bi selački govor determinirao kao eksplicitan četveroakcenatski sustav. Naišavši na slične pojave, ugledni naš dijalektolog Mate Hraste bio je zapisao: "Čujemo katkada u raznim oblicima noviji akcenat, odnosno poseban akcenat koji je jednak ili barem bliži posavskim govorima nego zapadnočakavskim."⁶

Pored predstavljene diferencijacije kvalitativnih obilježja prozodemske strukture mjesta Selca, vrlo važnu i zapaženu ulogu imaju i odlike kvantitete na slogovima govora tog mjesta. Dužina sloga (ā) vrlo je česta pojava u razmatranom idiomu, a osobitost selačkoga govora tim je izrazitija što je riječ o kvantiteti koja se u velikom broju slučajeva pojavljuje i prije sloga koji nosi akcent, kao i nakon naglasnog sloga.

Dakle, današnji selački govor ima sljedeći akcenatski sustav: ã, â, ā i á za kvalitetu, te ā za kvantitetu.

2. Distribucija naglasaka

Norma hrvatskog standardnog jezika vrlo je eksplicitno precizirala u kojim se slučajevima na kojem slogu unutar riječi može pojaviti neki od četiri akcenta, odnosno kvantiteta.

U pogledu distribucije akcenata u selačkom idiomu, najvažnije je konstatirati kako se bilo koji akcent može naći na bilo kojem slogu unutar riječi. Dužina sloga, vidjeli smo, dolazi i lijevo i desno od naglašenog mjesta u riječima.

2. 1. Kratkosilazni akcent, brzi

Kratkosilazni akcent ili brzi najčešći je od svih. Njegova važnost tim je veća što u ovom vernakularu nosi ulogu koja je u standardnom jeziku podijeljena s kratkouzlaznim naglaskom (ř). Ni pod utjecajem štokavštine, ovaj akcent još nije našao svojeg mjesta u selačkom govoru.

⁶ Mate Hraste: *Čakavski dijalekat ostrva Brača*, Srpski dijalektološki zbornik, Beograd, 1940., str. 55.

Kratkosilazni ili brzi akcent vrlo je dominantan na zadnjem slogu apokopiranih infinitiva:

<i>afanāt,</i>	<i>nastivāt,</i>	<i>reterāt,</i>
<i>betunāt,</i>	<i>ostrgāt,</i>	<i>srknūt,</i>
<i>gulozāt,</i>	<i>pokrīt,</i>	<i>turnāt,</i>
<i>krikāt,</i>	<i>pripomordināt,</i>	<i>zakantāt.</i>

Na bilo kojem vokalu (uključujući i slogotvorno *r*) i bez obzira na to koliko dotična riječ broji slogova, može stajati kratkosilazni akcent:

<i>tās,</i>	<i>rāšpa,</i>
<i>prēz,</i>	<i>popēčak,</i>
<i>sīč,</i>	<i>motīka,</i>
<i>pōt,</i>	<i>vretenō,</i>
<i>Rūs,</i>	<i>vajūga,</i>
<i>pṛsi,</i>	<i>ogṛc.</i>

2. 2. Dugosilazni akcent, cirkumfleks

Kao i prethodni naglasak i ovaj se pojavljuje u svim vrstama riječi, na svim vokalima i na svakom od slogova riječi. Na kraju riječi nikad se neće pojaviti kod imenica, pridjeva i uglavnom svih ostalih vrsta riječi, izim kod konjugiranih glagola. Neće ga biti ni na slogotvornom, sekundarnom *r*. S imenicama je situacija ovakva:

<i>brāv,</i>	<i>facāda,</i>
<i>pēc,</i>	<i>fērše,</i>
<i>mīh,</i>	<i>kalamīta,</i>
<i>pōst,</i>	<i>kopriřōgo,</i>
<i>tūb,</i>	<i>pūnta.</i>

2. 3. Dugi dugouzlazni lomljivi akcent, akut

Najkarakterističniji čakavski naglasak je upravo akut. On je i jedna od diskriminanti koja nedvojbeno sugerira kakav regionalizam ili arhaizam. Kao i prethodna dva akcenta i ovaj će svoje mjesto pronaći na svakom od vokala, odnosno na svakoj od slogovnih pozicija na riječi, uključujući i samoglasno *r* (*dṛv*, G. pl. imenice drvo). Međutim, na prvom vokalu u početnom slogu višesložnih riječi moguće je zateći ovu vrstu naglasaka gotovo jedino kod glagola (*ūjmen*, 1. l. sg. prez. gl. *ujāt* značenja uhvatiti), dok se u ostalim vrstama riječi pojavljuje vrlo rijetko (*čāsna* – časna sestra, *ćūška* – crvenać). Dugi i dugouzlazni akcent na prvom vokalu početnog sloga u selačkom se govoru supstituira ili drugom vrstom naglasaka, ili kvantitetom (*Ívo* > *Īvo* ili *Īve* > *Īvĕ*). Evo ostalih primjera za akut na jednosložnim riječima, odnosno na unutarnjim slogovima višesložnih riječi:

<i>Brāč,</i>	<i>kotārka,</i>
<i>lēr,</i>	<i>poščēr,</i>

<i>mīr,</i>	<i>katafīć,</i>
<i>flōr,</i>	<i>Kōso,</i>
<i>lūj,</i>	<i>ćūška.</i>

Unutar ovog pasusa osvrnut ćemo se nakratko i na svježiu naglasnu pojavu selačkoga govora, spomenuti “pravi” dugouzlazni naglasak (á). Kad ga ima, on se najčešće pojavljuje na inicijalnom slogu u riječi, a nikad na trećem ili još udaljenijem slogu, računajući i posljednji. Primjeri u kojima bi se ovaj naglasak pojavio u Selcima, bili bi:

tūji takujīn,
dóšā san,
potéžemo konopě.

2. 4. Kvantiteta

Nenaglasna duljina sloga ili kvantiteta vrlo je značajna za naglasni sustav govora Selaca. Kako smo već mogli vidjeti, osim slučajeva da ju zatječemo na mjestima nakon pada akcenta – što je i standardom dopušteno i zagwarantirano – u selačkom je govoru vrlo često nalazimo i na slogovima koji prethode naglasnom mjestu unutar riječi. Po toj odlici selački će se govor lako razlikovati od većine čakavskih govora na otoku, ali i u mnogim dalmatinskim govorima.

Kao ni za naglaske, tako ni za kvantitetu nema zabrane kao ni pravila na kojem se slogu može pojaviti, a na kojem ne može. Kvantiteta se, dakle, može pojaviti na svim slogovima prije ili poslije pada akcenta.

Na primjer, prije naglaske:

prāvĵāt,
rasprēdāt,
bandoglēdāt,

ili nakon njega:

utōlīč,
ūnefāl,
zanētāt,

ili kombinacijom:

naslīdōvāt,
raskrīvānjīh,
pripomīščānjīh.

Kombinacija prednaglasne i postnaglasne duljine sloga pojavljuje se u selačkom govoru u kosim padežima, posebice u množinskim oblicima.

3. Dvostruki naglasak na jednoj riječi

Svaka riječ, prema distribuciji naglasaka u hrvatskom standardu,⁷ može na sebi imati samo jedan akcent. Rijetke su situacije kad se na jednoj riječi zateknu dva naglasaka. Bilo je primjera kad su u Splitu bilježeni nadimci s dvostrukom akcentuacijom,⁸ a najpoznatija dijalektalna pojava s dvostrukim naglaskom na riječi ona je karakteristična za lastovsku oazu.

Kao i u standardnom hrvatskom jeziku, i u dijalektalnom govoru Selaca dvostruki akcent na riječi pojavljuje se u dva slučaja:

- u situacijama dugih superlativa pridjeva i načinskih priloga
- u situacijama složenica sa spojnikom ø.

3. 1. Situacija dugih superlativa pridjeva i načinskih priloga

Primjeri za ovu situaciju ostvarivat će se u trosložnim ili višesložnim superlativima:

nâjčîšći,
nâjpunîji,
nâjcrjenîji,
nâjudajenîji.

U kolokvijalnoj uporabi neće biti rijetki dubletni oblici kod dvosložnih ili trosložnih pridjevskih superlativa, što ovisi najčešće o trenutnoj afektivnosti govornika. Tako bilježimo primjere:

nâjčîšći – nâjčîšći,
nâjvîšji – nâjvîšji.

Slično kao i u komparaciji pridjeva, događa se i u komparaciji načinskih priloga:

nâjbîrže,
nâjmânje,
nâjdâje.

Dublete ni ovdje nisu isključene:

nâjprî – nâjprî.

3. 2. Situacija složenica sa spojnikom ø

Za ovu situaciju najeklatantniji primjer je imenica *bîžnôno* (značenja pradjed) i imenica koja stoji u njezinoj mocijskoj opoziciji *bîžnôna* (značenja prabaka).

Ostalih primjera naći nam je i u nekim drugim apelativima:

⁷ Grupa autora: *Hrvatska gramatika*, Zagreb, 1995., str. 67.

⁸ Radovan Vidović: *Čakavske studije, O postanku splitskih nadimaka*, Split, 1978., str. 5. – 32.

plāčipīzdā (onaj ili ona koja plače za svaku sitnicu),
šičbōden (daščica koja se umeće među šire ukrasne daske na zidu).

Često se slični primjeri mogu percipirati i u riječima stranog podrijetla, koje su se naknadno inkorporirale u jezičnu djelatnost selačkoga govora. Takvih riječi ima mnogo:

āerodināmika,
mōtokultivātor,
trānskōntinentālan.

U ovih pojava raspodjela akcenata bliska je standardnom jeziku, s tom razlikom što su česte nepodudarnosti u vrsti akcenta. Dakle, mjesto naglasaka manje-više je isto, ali je inventar raspoloživih akcenata u čakavskom jeziku kudikamo raznolikiji. Dugosilazni će se naglasak nalaziti gotovo u svakoj situaciji kao i kod riječi koja naknadno ulazi u selački govor, dugouzlazni će u tren postati čakavskom jeziku uzlaznim (akutom), dok će se kratkouzlazni umah supstituirati kratkosilaznim.

Ali dvostrukost akcenata na jednoj riječi selački govor čuva i u nekim priložima:

dān-danās
nāponāse (svako za sebe, zasebno, posebno).

4. Pisani izvori

Pisana izvorna građa koja u sebi čuva kakav trag iskonskoga selačkoga govora, na žalost, ne postoji. Ako je i ima, ona je toliko zanemariva da se na nju ne valja ozbiljnije osvrnati. Razlog tome ponajprije nalazimo u činjenici što je izgorjela Čitaonica osnovana davne 1888. godine, kad je pokrenuto i društvo "Hrvatski sastanak", unutar kojeg društva je i funkcionirala ista knjižnica s čitaonicom. Župski arhiv u Selcima do kraja nije sređen i proučen, a građa koja i jest raspoloživa, nije pisana selačkim govorom, nego standardnim hrvatskim jezikom. Nadalje, pisani selački tragovi, oni specijalistički dijalektalni, mogli su se početi kompetentnije izučavati tek nakon objavljivanja pjesničkog prvijenca Zlatana Jakšića: *Zavitri i spjaže* iz 1958. godine. Međutim, zbirka je to pjesmotvora koja nije akcentuirana.

Nakon Jakšićeve knjige uslijedio je procvat čakavske lirike s utemeljenjem u selačkom idiomu, ali se akcentuacija ili nije bilježila ili je imala kardinalnih pogrešaka. Pored toga, objavljen je niz knjiga koje se dijelom dotiču i dijalektalnih odlika otoka Brača, a da se u cijelosti nije poštovala akcenatska struktura selačkoga govora.

To je ujedno i razlog zašto smo se odlučili kao originalne literarne tekstove konzultirati isključivo vlastite pjesničke ostvaraje, jer knjige koje su nam na raspolaganju nisu pouzdani izvori. Navest ćemo, stoga, nekoliko soneta u kojima do izražaja dolazi u dosadašnjem dijelu ovoga rada višekratno spominjana raznovrsnost i, kadšto, nepravilnost raspodjele akcenatskog inventara, kojim se u svakodnevnoj uporabi koriste izvorni govornici Selaca na otoku Braču.

Štôrija obo nônotu

Volí san rěc da nôno mi je svě
da mi je dvôr pijãca da kâla
mi je pût. Lûjka ti mi je bãla
bîla, na sulârù san Bõga srě.

Popěcak je v'isi kraj komîna
u konõbi mi je ležã balùn
a kal san gõd b'ì olčep'ì tapùn
smantã bi me vônj c'rněga vîna.

Sãl mõi nôno s'ãndeliman prãvja
nik'ì tamãšni lavûr izventãn
jučěr je. Fãlši furěšt pozdrãvja

pûnîh just jaz'ikõv, ma čihõvîh?
A nôno je mõi b'ì uspijentãn
prãznîh črîvîh a pûnîh čivîrîh.

Tõranj kakõ kampanêl

Ča jě ol sělaške crîkve kampanêl
prama tõrnju ča sãn srě u Bolõnji?
Duperãn je stõ i jedãn puntizěl
za uspět se. Kõ vesãl u Rãdonji

jěma skalînîh na svãkemu kãtù
i svãka je iz'ìdena kõ zûbi
krnjozûbi, a obrosí se po vrãtù
vãs san se kakõ i sv'ì on'ì jûdi

ča n'în vrãg n'ì dã mîra pa su penjãt
se jûr intrigãvãli na debõto
stõ mètãr visinë. Sãmo su stenjãt

sāl mōgli i bižāt gōr pōšto-pōto.
A pūtēn üzgōr trēfīš jūdīh svīh rāc.
Ča jē Bolōnja prama mojīh Sēlāc?

Ol škāj čemprēsi

Cřne su kāle, cřni su pūtī
s kornīža prīti, gōr, bubanīca
pōtu se tēmple, pōtu se skūtī
niza čelò puzī – studenīca.

Na zīdū obīšjena sītница
uza cerklāž pūše dīvji bahīc
niz kōgul, dōli līze kīšnica
a crkvīnu u fūgi vā ostrīc.

Gūjā ol āutih serpentīne
luštrāje nīzbrdo, a na vrhū
uspīnjedu se ol škāj čemprēsi

dī ako si čā kapāc ūspē si
na krūnu se skālān. Kō u bükū:
ne mōreš utēc ol surgadīne.

U navedenim se pjesmama može percipirati velika većina u prethodnom dijelu ovog rada iznesenih akcentuacijskih odlika selačkoga govora. Donesene pjesme oslikavaju stvarnu sliku akcentuacijskih karakteristika spomenutog mjesta, te one mogu biti pouzdan izvor za daljnja dijalektalna istraživanja.

LITERATURA

- Grupa autora: *Hrvatska gramatika*, Zagreb, 1995.
Hraste, Mate: *Čakavski dijalekat ostrva Brača*, Beograd, 1940.
Ivšić, Stjepan: *Prilog za slavenski akcenat*, Rad JAZU, knjiga 187., Zagreb, 1911.
Jakšić, Zlatan: *Zavitri i spjaže*, Selca, 1958.
Lukežić, Iva: *Govori Klane i Studene*, Rijeka, 1998.
Moguš, Milan: *Čakavsko narječje, fonologija*, Zagreb, 1977.
Moguš, Milan: *O jedinstvu čakavske akcentuacije*, Radovi Zavoda za slavensku filologiju, svezak 12., Zagreb, 1971.
Moguš, Milan: *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*, Zagreb, 1995.
Vidović, Radovan: *Čakavske studije*, Split, 1978.
Vince, Zlatko: *Putovima hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb, 2002.
Vrsalović, Dasen: *Povijest otoka Brača*, Supetar, 1968.
Vuković, Siniša: *Lumin pril tabernalukon*, Split, 2003.
Vuković, Siniša: *Ričnik selaškoga govora*, Split, 2001.

IL SISTEMA DI ACCENTAZIONE DEL DIALETTO DI SELCA

R i a s s u n t o

L'articolo tratta le caratteristiche fondamentali della parlata ciacava del paese di Selca nella parte orientale dell'isola di Brač. Sono presentate le caratteristiche del sistema d'accentazione, come anche l'inventario, precisamente la distribuzione degli accenti. Essendo andato distrutto in un incendio l'archivio di Selca, che aveva sede nella Sala di Lettura, e che conteneva i documenti originale nell'idioma locale, in questo studio ci siamo serviti delle nostre opere letterarie, al fine di presentare un quadro reale della parlata ciacava che usano gli abitanti del paese.

Parole chiave: Selca, accento, dialetto, parlata

THE ACCENTUAL SYSTEM OF THE SPEECH OF SELCA

S u m m a r y

The article deals with the basic features of accentuation of the Chakavian speech in the village of Selca on the eastern part of the island of Brač. The author shows the features of accentuation, as well as the inventory, i.e. distribution of accents. As the Archive of Selca, which had been located in the Reading room and contained original inscriptions in the local idiom, was destroyed in a fire, the author used his own literary works for the purpose of

giving real pictures of the Selca Chakavian speech used by the inhabitants on the eastern part of the island.

Key words: Selca, accent, dialect, speech

Podaci o autoru:

Siniša Vuković, student hrvatskog jezika i književnosti i talijanskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Splitu, kućna adresa: Kraj sv. Luke 2, 21 000 Split, mob. 091 / 523 75 43 tel. 021 / 486 621, ili Hvarska 1, 21425 Selca, otok Brač, tel. 021 / 622 012.